

JOLANTA GADAWSKA
Uniwersytet Wrocławski

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI A WARTOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

Wprowadzenie

Słowo „polityka” oznacza zręczne i konsekwentne postępowanie jednostki lub grupy zmierzające do osiągnięcia określonego celu.¹

Według *Słownika języka polskiego*, polityka to „czyjeś zręczne, sprytne, układne działanie w celu osiągnięcia określonych zamierzeń”² ale także wg *Encyklopedii popularnej* „oznaczenie konsekwentnego stosowania przez kierownictwo zorganizowanych grup zasad i metod zmierzających do osiągnięcia określonych celów.”

Polityka rachunkowości – w skali makro – dotyczy całej sfery działalności organów państwowych zmierzające do normalizacji, standaryzacji rachunkowości.³ **W skali mikro** – **polityka rachunkowości** oznacza zasady, reguły, metody, przyjęte przez kierownictwo jednostki przy opracowywaniu i prezentacji sprawozdań finansowych. Zasady te są odpowiednio do działalności, są dopuszczone przepisami i zapewniają wymaganą jakość sprawozdania.⁴ Przyjęte przez dany podmiot zasady (polityka) rachunkowości stanowią część jej rachunkowości.⁵ Należy je stosować w sposób ciągły aby dane z różnych okresów były porównywalne. Wycena aktywów i pasywów, grupowanie operacji, dokonywanie odpisów amortyzacyjnych, aktualizujących i ustalanie wyniku finansowego powinno być takie same z roku na rok.⁶

Polityka bilansowa jest to zorientowanie bilansowania na określony cel (zachowanie zasad) i oddziaływanie na odbiorców sprawozdania w sposób najbardziej korzystny dla

¹ *Słownik wyrazów obcych*, J. Tokarski, (red.), PWN, Warszawa 1980.

² *Słownik języka polskiego*, Szymczak, 1988.

³ W. Brzezina, *op.cit.* s. 32.

⁴ Międzynarodowe Standardy Rachunkowości s. 67–68.

⁵ art. 4 Ustawy o rachunkowości.

⁶ art. 5. Ustawy o rachunkowości.

przedsiębiorstwa. Taka polityka służy realizacji celów polityki ekonomicznej podmiotów. Polityka bilansowa jest nakierowana na bilans, rachunek zysków, strat i informację dodatkową i sprawozdanie z działalności jednostki. Dotyczy decyzji zgodnych z prawem ale najlepszych dla danego podmiotu. Polityka bilansowa danego podmiotu oznacza korzystanie z różnych praw wyboru w ramach przyjętych standardów w celu realizacji określonych zamierzeń. **Przy wyborze odpowiedniej polityki rachunkowości przedsiębiorstwo powinno kierować się szczególnie zasadą ostrożności, przewagi treści nad formą i istotności.**

Polityka bilansowa kończy się wtedy gdy zaczyna się zamazywanie i fałszowanie bilansu. Przypadki takiego działania są zabronione pod rygorem określonych sankcji.

Wyróżnia się dwie formy polityki bilansowej:

- **materialną** (polegającą na oddziaływaniu na wartość aktywów i pasywów a w konsekwencji na wartość wyniku finansowego, np. w celu obniżenia obciążeń podatkowych, lub w celu poprawienia wyniku finansowego),
- **formalną** (polegającą na oddziaływaniu na strukturę, grupowanie, ujęcie pozycji sprawozdawczych a także na ich objaśnienia).

Instrumenty polityki bilansowej:

- prawa wyboru sposobu bilansowania (metod ujęcia aktywów i pasywów),
- prawa wyboru metod wyceny (aktywów trwałych, obrotowych, rezerw i rozliczeń międzyokresowych)
- pozostałe prawa wyboru (dotyczące wariantów sprawozdania, elementów, sposobu ujawniania, sposobu publikowania, podziału zysku – przeznaczenia).

Polityka bilansowa jest częścią składową polityki firmy, stanowi instrument realizacji celów jednostki gospodarczej i służy polityce finansowania, inwestowania, tworzenia rezerw, podatkowej, informacyjnej⁷.

1. Polityka rachunkowości według MSR i MSSF

Sprawozdanie finansowe rzetelnie przedstawia sytuację finansową jednostki, finansowe wyniki działalności i przepływy środków pieniężnych. Rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków, zgodnie z definicjami i warunkami ujęcia aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów, przedstawionymi w Założeniach koncepcyjnych MSR/MSSF.

W zasadzie we wszystkich okolicznościach rzetelną prezentację można osiągnąć poprzez przestrzeganie odpowiednich MSSF. Rzetelna prezentacja wymaga również od jednostki:

⁷ Polityka bilansowa i analiza finansowa. Nowoczesne instrumenty zarządzania firmą. K. Sawicki (red.), s. 27–39.

- a) doboru i stosowania zasad (polityki) rachunkowości zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*,
- b) takiego prezentowania informacji, w tym opisu zasad (polityki) rachunkowości, które dostarcza informacji przydatnych, wiarygodnych, porównywalnych i zrozumiałych,
- c) zapewnienia dodatkowych ujawnień informacji, jeśli spełnienie konkretnego wymagania MSSF nie wystarcza, aby umożliwić użytkownikom zrozumienie wpływu poszczególnych transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową i finansowe wyniki działalności jednostki.⁸ Zasady stosowanej polityki rachunkowości (w tym zasady wyceny poszczególnych pozycji) powinny być zaprezentowane w informacji dodatkowej.

Jeżeli w sprawozdaniu finansowym stosuje się więcej niż jedną zasadę wyceny, na przykład wówczas, gdy dokonuje się aktualizacji wyceny pewnych aktywów, wystarczy wskazać grupy aktywów lub zobowiązań, których dotyczy dana zasada wyceny.

Ujawnienie konkretnych zasad (polityki) rachunkowości jest szczególnie przydatne dla użytkowników, gdy zasady te są wybrane spośród alternatyw dopuszczonych w standardach i interpretacjach.

Ocena niepewności i konieczność dokonywania oszacowań wymaga od kierownictwa trudnych, subiektywnych lub złożonych ocen. Wzrost liczby zmiennych i założeń wpływających na prawdopodobny przyszły wynik szacunków dotyczących niepewności powoduje, że oceny te są bardziej subiektywne i złożone, co powoduje równoczesny wzrost ryzyka wystąpienia istotnej korekty dotyczącej wartości bilansowej aktywów i zobowiązań.

Charakter i zakres dostarczonych informacji różni się w zależności od charakteru założeń i innych okoliczności. Przykładem ujawnień mogą być:

- a) charakter założeń lub innych niepewności dotyczących szacunków,
- b) wrażliwość wartości bilansowych na metody, założenia i szacunki będące podstawą ich kalkulacji, włączając w to podanie przyczyny wrażliwości,
- c) przewidywany status niepewności i zakres możliwych prawdopodobnych rozwiązań w trakcie kolejnego roku obrotowego, które miałyby wpływ na wartości bilansowe aktywów i zobowiązań,
- d) wytłumaczenie zmian dokonanych w poprzednich założeniach, wpływających na te aktywa i zobowiązania, jeśli niepewność nadal istnieje.

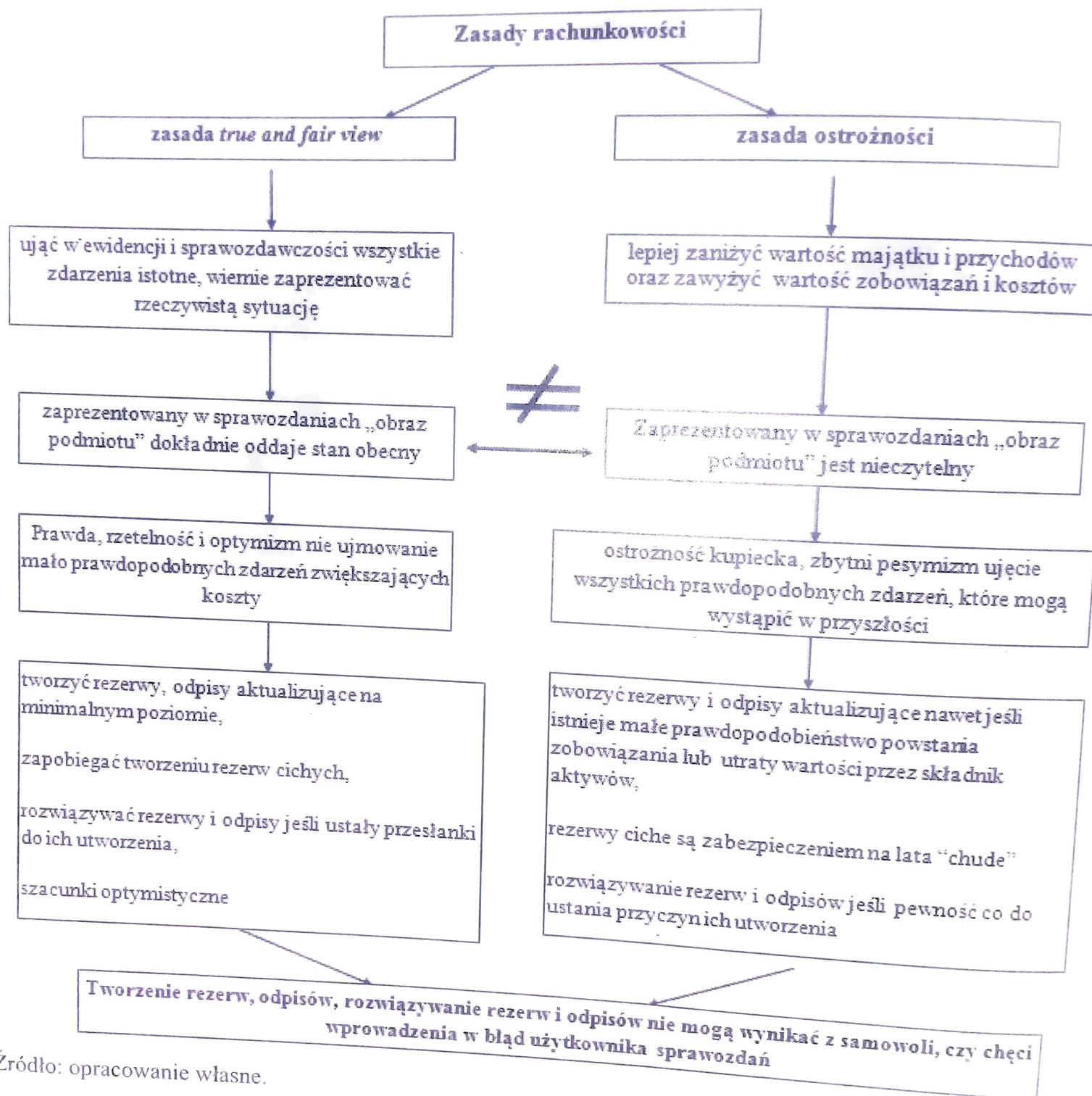
MSR 16 wymaga ujawniania znaczących założeń użytych przy szacowaniu wartości godziwej dla przeszacowanych składników rzeczowych aktywów trwałych.⁹

W MSR 8 wyjaśniono, iż **zasady (polityka) rachunkowości są to konkretne zasady, metody, konwencje, reguły i praktyki przyjęte przez jednostkę przy sporządzaniu i prezentacji sprawozdań finansowych.**

⁸ MSSF 1, art. 13–15, MSSF z 2008, Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008.

⁹ MSR 1, art. 108–124, L 320/18 PL Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 29.11.2008.

Rys. 1. Różnice między zasadami rachunkowości i ich wpływ na wycenę pozycji sprawozdawczych

Źródło: opracowanie własne.

4.	Aktualizacja należności	Wyższe koszty	Należności, w przypadku których istnieje prawdopodobieństwo nieściągalności należy dokonać odpisu w pozostałe koszty operacyjne lub finansowe, można oszacować odpis ogólny.	Należności od dłużników w stanie upadłości i likwidacji w całości zaliczyć w koszty. Należności kwestionowane, przeterminowane i nieprzebrane terminowane w oszacowanej wartości zaliczyć w koszty.	Aktualizacja należności, które zostaną zapłacone, bezpodstawnie zawyżanie wartości odpisów
5.	Rezerwy	Wyższe koszty	Tworzyć rezerwy na pewne i prawdopodobne przyszłe zobowiązania, na straty z transakcji w toku, z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń, operacji kredytowego oraz na przyszłe zobowiązania spowod. restrukturyzacją. Nadrzędna zasada ostrożnej wyceny	Nie tworzenie odpisu ogólnego jeśli trudno uprawdopodobnić nieściągalność, nie aktualizowanie należności przeterminowanych jeśli, znany kontrahent ma przejściowe trudności, rozwiązać odpisy, jeśli ustały przyczyny.	Nie tworzenie odpisów w koszty jeśli istnieje prawdopodobieństwo nieściągalności, zaniżanie odpisów od należności przeterminowanych, kwestionowanych
	Rezerwy	Wyższe koszty	Tworzyć rezerwy na pewne i prawdopodobne przyszłe zobowiązania, na straty z transakcji w toku, z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń, operacji kredytowego oraz na przyszłe zobowiązania spowod. restrukturyzacją. Nadrzędna zasada ostrożnej wyceny	Tworzenie rezerw we wszystkich przypadkach określonych ustawą jeśli kwotę przyszłego zobowiązania można wiarygodnie oszacować.	Tworzenie rezerw nawet w przypadku braku prawdopodobieństwa.
	Rezerwy	Niższe koszty/ wyższe przychody	Niewykorzystane rezerwy w związku ze zmniejszeniem lub ustaniem ryzyka zwiększają pozostałe przychody operacyjne.	Tworzenie rezerw cichych.	Zawyżanie rezerw cichych.
	Instrumenty finansowe	Wyższe koszty	Stosowanie przy wycenie należności, pożyczek, inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności i instrumenty kapitałowe – zamortyzowanego kosztu – ustalanie efektywnej stopy procentowej i spodziewanych przepływów z aktywów, wycena innych krótkoterminowych inwestycji w wartości godziwej przez wynik	Trudności w oszacowaniu rezerwy – brak odpisu w koszty. Rozwiązanie rezerw w przypadku ustania przyczyn ich tworzenia.	Zaniechanie uzasadnionego odpisu. Rozwiązanie rezerw jeśli w dalszym ciągu istnieje ryzyko.
	Instrumenty finansowe	Niższe koszty/ wyższe przychody	Wzrost wartości instrumentu (aktywów) księgowany w przychody, zmniejszenie wartości instrumentu (pasywów) księgowany w przychody.	Ostrożnie oszacowane przepływy dyskontuje się wyższą ale prawdopodobną stopę efektywną – różnice między wartością bilansową a wartością bieżącą odnosi się na wynik finansowy, przepływy są prawdopodobne ale niższe.	Zaniżanie przepływów, zawyżanie efektywnej stopy procentowej.
	Instrumenty finansowe	Niższe koszty/ wyższe przychody	Wzrost wartości instrumentu (aktywów) księgowany w przychody, zmniejszenie wartości instrumentu (pasywów) księgowany w przychody.	Optymistycznie szacowane przepływy, niska ale realna stopa efektywna – w przypadku aktywów. Pesymistycznie szacowanie przepływów i wysoka ale realna stopa efektywna – w przypadku pasywów.	Zawyżanie przepływów pieniężnych, niemożliwych do uzyskania z danego składnika aktywów i zaniżanie stopy efektywnej. Zaniżanie przepływów ze składnika pasywów i zawyżanie stopy efektywnej. Wprowadzanie w błąd użytkownika

Tabela 2. Oddziaływanie polityki rachunkowości na wartość przedsiębiorstwa (metody majątkowe i mnożnikowe)

Lp.	Obszar	Działanie	Skutki	Metody majątkowe	Metody porównawcze
1.	Amortyzacja	Stosowanie metody degresywnej	Większe koszty Mniejszy podatek dochodowy	Mniejsza wartość aktywów netto; Zmniejszenie wyniku fin.	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa Zwiększenie wyceny jeśli bazą jest zysk wartości księgowa
2.	Inwestycje, w tym instrumenty finansowe	Zwiększanie wartości	Większe przychody finansowe lub większy kapitał z aktualizacji	Wzrost wartości aktywów netto;	Zwiększenie wyceny jeśli bazą jest zysk wartości księgowa
		Zmniejszenie wartości	Większe koszty finansowe lub mniejszy kapitał z aktualizacji	Zmniejszenie wartości (mniejszy wynik lub kapitały)	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa
3.	Zobowiązania finansowe, instrumenty kapitałowe	zmniejszenie wartości zobowiązań finansowych, instrumentów kap.	Wzrost przychodów finansowych lub kapitału	Wzrost wyniku finansowego – wzrost kapitałów własnych	Zwiększenie wyceny jeśli bazą jest zysk wartości księgowa
4.	Należności	zwiększenie wartości	Wzrost kosztów finansowych	Zmniejszenie wyniku finansowego	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa
		Aktualizacja – zmniejszenie wartości	Wzrost pozostałych kosztów operacyjnych lub finansowych	Zmniejszenie wyniku finansowego, częścię bez wpływu na podatek – zmniejszenie kapitałów własnych	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa
5.	Rezerwy na zobowiązania	Tworzenie rezerw	Wzrost pozostałych kosztów operacyjnych i finansowych	Zmniejszenie wyniku finansowego podatek – mniejszy kapitał	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa
		Rozwiązywanie rezerw	Wzrost pozostałych przychodów operacyjnych i finansowych	Zwiększenie wyniku finansowego – niekiedy zwiększenie podatku – zwiększenie kapitału	Zwiększenie wyceny jeśli bazą jest zysk wartości księgowa
6.	Wycena zapasów	LIFO	Większe koszty operacyjne okresu	Mniejszy wynik finansowy, mniejszy podatek	Zmniejszenie wyceny jeśli bazą jest zysk lub wartość księgowa
		FIFO	Mniejsz koszty operacyjne – zużycia materiałów	Większy wynik finansowy – większy podatek	Zwiększenie wyceny jeśli bazą jest zysk wartości księgowa

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Wpływ polityki bilansowej na wartość przedsiębiorstwa (metody dochodowe, EVA, MVA)

Lp.	Obszar i działanie	Metody dochodowe	EVA		MVA
			Mniejszy zysk operacyjny i mniejszy kapitał własny, mniejszy koszt kapitału własnego większe koszty kapitału obcego	Wartość rynkowa akcji może spadać, mniejsza dywidenda	
1.	Amortyzacja przyspieszona	Amortyzacja nie ma wpływu na wycenę, zmniejszenie podatku spowoduje mniejsze wydatki, wzrost wartości CF	Mniejszy zysk operacyjny i mniejszy kapitał własny, mniejszy koszt kapitału własnego większe koszty kapitału obcego	Wartość rynkowa akcji może spadać, mniejsza dywidenda	
2.	Instrumenty finansowe – zmniejszenie wartości aktywów i zwiększenie wartości zobowiązań	Brak wpływu bezpośredniego na przepływy, wyższa stopa efektywna (dyskontująca przyszłe przepływy)	Brak wpływu na zysk operacyjny, koszty kapitału obcego mogą się zmniejszać, koszty kapitału własnego mogą rosnąć	Wartość rynkowa może rosnąć; Z powodu lepszych wyników inwestorzy lepiej oceniają spółkę	
3.	Instrumenty finansowe – zwiększenie wartości aktywów i zmniejszenie wartości zobowiązań	Brak wpływu na przepływy, niższa stopa efektywna	Brak wpływu na zysk operacyjny, mniejszy koszt kapitału własnego, koszt kapitału obcego może wzrastać	Wartość rynkowa akcji może się zmniejszać	
4.	Odpisy aktualizujące należności	Brak wpływu bezpośredniego na przyszłe przepływy pieniężne,	Mniejszy zysk operacyjny	Wartość rynkowa akcji może się zmniejszać	
	Rezerwy bilansowe	Brak wpływu na przepływy	Mniejszy zysk operacyjny	Wartość rynkowa akcji może się zmniejszać	
5.	Wycena rozchodu zapasów LIFO	Brak wpływu na przepływy	Mniejszy zysk operacyjny	Wartość rynkowa akcji może się zmniejszać	
	Wycena rozchodu FIFO	Brak wpływu na przepływy	Większy zysk operacyjny	Wartość rynkowa akcji może rosnąć	

Źródło: opracowanie własne.

jest obowiązkiem każdej jednostki gospodarczej prowadzącej pełną księgowość (księgi rachunkowe) w oparciu o Ustawę o rachunkowości.

Rachunkowość kreatywna nie jest tym samym co oszustwo, fałszerstwo, przestępstwo. Warto podkreślić, że słowo „kreatywna” w swoim podstawowym znaczeniu ma pozytywny wydźwięk, ponieważ kreowanie to nic innego jak działanie z pomysłem, niekonwencjonalność. A zatem rachunkowość kreatywna to według znawców tematu rachunkowość twórcza, czyli takie prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzanie sprawozdań finansowych, które w rzeczywisty sposób prezentuje podmiot w układzie, który odpowiada jego specyfice. Tak więc rachunkowość kreatywna to takie podejście do rachunkowości, które dostrzega zmiany, jakie zachodzą w podmiocie i reaguje na nie – co przekłada się na odpowiednią prezentację danych w sprawozdaniach finansowych. W ujęciu księgowym mamy tutaj do czynienia z polityką bilansową. Często właśnie polityka bilansowa (polityka rachunkowości) jest mylnie utożsamiana z nadużywaniem prawa. Dlatego należy podkreślić, że naruszenie prawa to działanie sprzeczne z literą prawa, a w przypadku polityki bilansowej stosowanie rozwiązań dopuszczonych przepisami ustawy o rachunkowości, co do zasady, nie jest łamaniem prawa, ponieważ jednostka korzysta z uprawnień zapisanych w ustawie.

Polityka rachunkowości oznacza wykaz zasad przyjętych do stosowania. Kreatywność jest to zespół czynności, które wykorzystując przyjęte sposoby, zasady pomagają w realizacji pewnych zamierzeń jednostki.

Kreatywność oznacza, w niektórych przypadkach, traktowanie priorytetowo zasady ostrożnej wyceny przed zasadą prawdziwego i wiernego obrazu (*tru and fer view*). Jest to charakterystyczne dla sytuacji przezornego zawyżania prawdopodobnych kosztów. Kiedy podmiot, rzeczywiście nie ma powodów prezentowania rentowności. W innych przypadkach, gdy wynik finansowy powinien być jak najwyższy, kreatywność koncentruje się na zasadzie *true and far view* (rys.1). Charakteryzuje się to rozwiązywaniem nieprzydatnych rezerw, odpisów, tworzeniem rezerw na minimalnym dopuszczalnym poziomie. Nie oznacza to jednak chęci zafałszowania danych, oszustwa i chęci wprowadzania w błąd użytkowników sprawozdania finansowego. Podstawowe różnice między tymi kategoriami zostały zaprezentowane w Tabeli 1. Wskazano na pewne możliwości obniżania i podwyższania wartości składników bilansowych oraz zachowania, które mogą być kwalifikowane jako kreatywne (ponieważ dokonywane są w granicach prawa). Zaznaczono zarazem, jakie postawy mają znamiona przestępstwa. Między kreatywnością a oszustwem istnieje bardzo cienka granica. Są to jednak odmienne pojęcia. Różnica wynika z przestrzegania lub nie przestrzegania zasad rachunkowych. Kreatywność wykorzystuje możliwości, które w sposób subtelny oddadzą zamiary podmiotu. Osoby czytające sprawozdania finansowe powinny natomiast wykazać się również znajomością polityki rachunkowości, umiejętnością wyszukiwania informacji uzupełniających. Wiedza dotycząca kreowania pewnych wartości pozwoli na właściwą ocenę danego podmiotu i wykluczy błędne decyzje związane ze współpracą, inwestycjami lub rozwojem czy dofinansowaniem danego podmiotu.

Przy opracowywaniu i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości należy kierować się przepisami obowiązującymi w danym kraju, standardami a jeśli ich brak wówczas należy pamiętać, iż prezentowane informacje muszą być:

- a) przydatne dla użytkowników w procesie podejmowania decyzji gospodarczych
- b) wiarygodne, czyli takie, dzięki którym sprawozdanie finansowe:
 - wiernie przedstawia sytuację finansową i wyniki finansowe oraz przepływy pieniężne jednostki,
 - odzwierciedla ekonomiczną treść transakcji, innych zdarzeń i warunków, a nie tylko formę prawną.
 - jest obiektywne, czyli bezstronne,
 - jest zgodne z zasadą ostrożnej wyceny,
 - jest kompletne we wszystkich istotnych aspektach¹⁰.

Jednostka wybiera i stosuje zasady (politykę) rachunkowości spójnie w odniesieniu do tego samego rodzaju transakcji, innych zdarzeń i warunków, chyba że standard lub interpretacja wymaga wyodrębnienia lub zezwala na wyodrębnienie węższych kategorii, wobec których odpowiednie może być stosowanie różnych zasad. Jeśli standard lub interpretacja wymaga wyodrębnienia lub zezwala na wyodrębnienie węższych kategorii, wybiera się najodpowiedniejsze zasady (politykę) rachunkowości dla każdej z nich i konsekwentnie je stosuje.

Jednostka zmienia stosowane zasady (politykę) rachunkowości tylko wówczas, gdy:

- a) wymagają tego postanowienia standardu lub interpretacji,
- b) doprowadzi to do tego, iż zawarte w sprawozdaniu finansowym informacje o wpływie transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową, wynik finansowy, czy też przepływy pieniężne jednostki będą bardziej przydatne i wiarygodne¹¹.

2. Polityka rachunkowości a kreatywność i oszustwa

Kreatywna rachunkowość dotyczy wykorzystania zakresu wolności (w interpretowaniu przepisów lub braku przepisów). Osoby sporządzające sprawozdania finansowych prezentują w nich informacje skorygowane lub wycenione w sposób, który ułatwi realizację celu przedsiębiorstwa, nie narusza przepisów prawa i nie wprowadza w błąd odbiorcy sprawozdania (banku, wierzyciela, akcjonariusza)¹².

Kreatywna księgowość ma swoje źródło w polityce rachunkowości danej firmy.

Polityka bilansowa oznacza przyjęcie określonych metod wyceny, amortyzacji, szacowania, czy prezentacji pozycji bilansowych lub wynikowych. Przyjęcie określonej polityki rachunkowości i poinformowanie o niej we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego

Tabela 1. Polityka rachunkowości, kreatywna rachunkowość a oszustwa

LP	Obszar	Cel	Polityka rachunkowości	Kreatywna rachunkowość	Oszustwo
1.	Amortyzacja	Wyższe koszty, mniejszy podatek	Maszyny i urządzenia produkcyjne i środki transportu zastosowanie metody degresywnej (współcz. 2.0), możliwość zastosowania podwyższenia amortyzacji w określonych przypadkach	Wykorzystanie metody degresywnej i przyspieszenia metody liniowej w przypadkach określonych prawem.	Stawki zawyżone, które nie od- dają faktycznego zużycia. Celowe zaniżanie wyniku finansowego i opodatkowania.
		Niższe koszty	Możliwość zastosowania stawek indywidualnych, nie stosowanie współczynników podwyższających.	Niestosowanie metody degresywnej i podwyższeń stawek w metodzie liniowej	Zaniżanie wartości amortyzacji
2.	Aktualizacja aktywów trwałych	Wyższe koszty	Uwzględnienie w wyniku finansowy prawdopodobnych kosztów i strat	Księgowanie odpisów w koszty, od- pis szacowany z ostrożnością (lepiej zawyżyc niż zaniżyć)	Nieuzasadnione zawyżanie odpi- sów w koszty.
		Niższe koszty	Uwzględnianie w wyniku finansowym wszystkich przychodów danego okresu.	Zwiększenie przychodów jeśli przy- czyny aktualizacji ustaly.	Zwiększanie przychodów jeśli nawet przyczyny aktualizacji nie ustaly.
		Wyższy kapitał własny z aktualizacji	Wzrost wartości inwestycji długotermino- wych lub podwyższenie środków trwałych na podstawie rozporządzenia MF. Wycena według wartości rynkowej, godziwej lub kosztu alternatywnego.	Zwiększenie kapitału o wartość wzro- stu. Wycena inwestycji w wartości godziwej wiarygodnie oszacowanej lub według zamortyzowanego kosz- tu. Stopa efektywna niższa (optymi- stycznie).	Nieuzasadnione zawyżenie warto- ści wzrostu papierów wartości- owych, nieruchomości i wartości niematerialnych uznanych za inwestycje długotermin.
3.	Zapasy – zużycie i utrata wartości	Wyższe koszty	Możliwość stosowania metod wyceny roz- chodu zapasów LIFO. Obniżanie wartości zapasów jeśli nastąpiła utrata ich wartości (zmiana mody, ubytki, zniszczenie)	Wybór metody LIFO, która w po- czątkowy okresie zawyży koszty. Szacunki uwzględniają zmiany na rynku, wartość według ceny sprze- dazy możliwej do uzyskania.	Zmiana sposobu wyceny roz- chodu w ciągu roku. Zawyża- nie kosztów, wartości ubytków, celowe zniekształcanie wyniku finansowego.
		Niższe koszty/ wyższe przychody	Możliwość stosowania metody wyceny rozchodu zapasów FIFO, jeśli ustana przy- czyny zmniejszeń – odpis w przychody.	Wybór FIFO, zaniechanie odpisu w koszty jeśli brak podstaw. Gdy ustaly przyczyny – odpis w przychody.	Nie obniżanie wartości zapasów jeśli jest pewna strata, odpis w przychody jeśli utrata wartości nadal prawdopodobna

W rzeczywistości gospodarczej dochodzi niekiedy do manipulacji, fałszowania danych i celowego zamazywania informacji.

Zdarza się, iż jeśli celem podmiotu jest doprowadzenie jednostki do upadłości lub wykupienie papierów wartościowych od pracowników wówczas może dochodzić do nieuzasadnionego zaniżania wartości majątku, tworzenia bardzo dużych rezerw, w tym rezerw cichych.

Zdarzają się również sytuacja zgoła odmienne. Podmioty chcące przyciągnąć inwestorów zawiązują przychody, rozwiązują rezerwy nawet te potrzebne, nie aktualizują majątku nawet jeśli jest taka konieczność.

Konsekwencją tych działań jest właśnie wprowadzenie w błąd użytkownika i jego zmanipulowanie. Oszustwa i fałszerstwa powinny być piętnowane i karane. Badanie sprawozdań przez biegłych rewidentów jest jednym z elementów, które mają ograniczać proceder wprowadzania w błąd użytkowników. Osoby prowadzące księgi i kierownik jednostki ponoszą odpowiedzialność za nieprzestrzeganie prawa i zasad rachunkowości (pod rygorem kary).

Tak więc, **polityka rachunkowości** jest wykazem, zbiorem metod, konwencji, reguł i praktyk przyjętych przez jednostkę przy sporządzaniu i prezentacji sprawozdań finansowych.

Kreatywność oznacza działanie, prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzanie sprawozdań finansowych, które w rzeczywisty sposób prezentuje podmiot w układzie, który odpowiada jego specyfice.

Oszustwo natomiast jest zachowaniem nagannym, mającym na celu wprowadzenie w błąd użytkownika sprawozdania finansowego. Należy pamiętać, iż oszustwo zaczyna się tam gdzie kończy się przestrzeganie zasad rachunkowości.

3. Związek polityki rachunkowości z wartością przedsiębiorstwa

Wartość przedsiębiorstwa (total corporate value) w ujęciu majątkowym jest to wartość aktywów netto czyli suma aktywów minus zobowiązania. Wartość ta może być również skorygowana do wartości rynkowych albo zgodnie z metodą mnożnikową ustaloną na podstawie wskaźników branżowych i bazy np. zysku. Zgodnie z metodami dochodowymi, wartość przedsiębiorstwa ustalana jest na podstawie przyszłych korzyści ekonomicznych (np. przepływów) po zdyskontowaniu o średni ważony koszt kapitału. Wycena przedsiębiorstwa może być również oparta na relacji cen i zysku oraz dywidendzie.

Uwagi końcowe

Należy podkreślić, iż w przypadku metod majątkowych, **polityka rachunkowości** daje możliwości zwiększenia wartości przedsiębiorstwa lub jego zmniejszenie. Wpływ na wynik finansowy lub na kapitał z aktualizacji wyceny spowoduje wzrost wartości przedsiębiorstwa. Metody mieszane uwzględniają przy wycenie kategorie specyficzne, takie jak good will lub kwow how. Nie mają one bezpośredniego związku polityką rachunkowości. Polityka rachunkowości będzie miała wpływ na część wyceny majątkowej.

W przypadku metod dochodowych wpływ polityki będzie pośredni. Zakres polityki rachunkowości nie dotyczy operacji związanych faktycznym wpływem lub odpływem środków pieniężnych. Zmiany mogą dotyczyć płatności podatkowych lub wielkości stopy efektywnej – stopy dyskontującej spodziewane przyszłe przepływy pieniężne instrumentu finansowego. Zwiększenie stopy dyskontowej spowoduje zmniejszenie obecnej wartości przedsiębiorstwa.

Literatura

- Gut P., *Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Kutera M., Hołda A., Surdykowska S., *Oszustwa księgowe*, Difin, Warszawa 2006.
- Międzynarodowe standardy rachunkowości*, wyd. IASC, London 2001.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, tom II, wyd. IAS, London 2004.
- Międzynarodowe Standardy Rachunkowości/Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości finansowej*, wyd. IASB, London 2009.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Kluczowe zagadnienia i rozwiązania praktyczne*, A. A. Jaruga, M. Frenzel, R. Ignatowski, P. Kabalski (red.), wyd. SKWP, Warszawa 2006.
- Polityka bilansowa i analiza finansowa. Nowoczesne instrumenty zarządzania firmą*, K. Sawicki (red.), wyd. Ekspert, Wrocław 2005.
- Słownik wyrazów obcych*, J. Tokarski (red.), PWN, Warszawa 1980.
- Słownik języka polskiego*, Szymczak M. (red.), PWN, Warszawa 1988.
- Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 (Dz. U. nr 121, poz. 591; teks jednolity Dz. U. 2009r. nr 152, poz 1223; zm. Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241).

Streszczenie

Polityka rachunkowości oznacza przyjęcie określonych metod wyceny, amortyzacji, szacowania, czy prezentacji pozycji bilansowych lub wynikowych. Polityka rachunkowości danego podmiotu kończy się wtedy gdy zaczyna się zamazywanie i fałszowanie bilansu. Przypadki takiego działania są zabronione pod rygorem określonych sankcji. Kreatywna księgowość ma swoje źródło w polityce rachunkowości danej firmy i dotyczy wykorzystania zakresu wolności w interpretowaniu przepisów lub braku przepisów. Nie jest ona tym samym co oszustwo – choć obecnie z tym pojęciem jest kojarzona.

Określona polityka rachunkowości może mieć wpływ na wartość danego przedsiębiorstwa

Jak wykazano, w przypadku metod majątkowych, polityka rachunkowości daje możliwości zwiększenia wartości przedsiębiorstwa lub jego zmniejszenie. Wpływ na wynik finansowy lub na kapitał z aktualizacji wyceny spowoduje wzrost wartości przedsiębiorstwa. Metody mieszane uwzględniają przy wycenie kategorie specyficzne, takie jak good will lub kwow how. Nie mają one bezpośredniego związku z Polityką rachunkowości. Polityka rachunkowości będzie miała wpływ na część wyceny majątkowej.

W przypadku metod dochodowych wpływ polityki będzie pośredni. Zakres polityki rachunkowości nie dotyczy operacji związanych faktycznym wpływem lub odpływem środków pieniężnych. Zmiany mogą dotyczyć płatności podatkowych lub wielkości stopy efektywnej – stopy dyskontującej spodziewane przyszłe przepływy pieniężne instrumentu finansowego. Zwiększenie stopy dyskontowej spowoduje zmniejszenie obecnej wartości przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: polityka rachunkowości, kreatywność, oszustwa, obszary polityki rachunkowości, wartość przedsiębiorstwa, związek między polityką bilansową a wyceną przedsiębiorstwa, wpływ polityki rachunkowości na wartość dodaną przedsiębiorstwa.

ACCOUNTING POLICY AND ENTERPRISE VALUE

Summary

Accounting policy means the adoption of certain accounting methods of valuation, depreciation, evaluation, or presentation of balance sheet items and their results. The accounting policies of a given entity end when they begin to blur or falsify the balance sheet. The occurrence of such actions are forbidden under threat of specified penalties. Creative accounting has its source in the company's accounting policies, and applies to the use of freedom in interpreting the rules or lack of rules. It is not the same as fraud – although the terms are now associated.

A specific accounting policy may affect the value of a company. As shown in the case of property methods, accounting policy provides opportunities to increase or reduce the value of a company. The impact on profit or loss of a revaluation will increase the company's value. Mixed methods include the valuation of specific categories, such as goodwill or kwow how. They are not directly related to accounting policies. Accounting policies will affect the valuation of the property. In the case of income methods – these influence policy indirectly. The scope of the accounting policy shall not apply to operations involving the actual effects or outflow of cash. Changes may include payment of tax or the amount of the effective rate – a rate that

Keywords: accounting policy, creativity, fraud, accounting policies, the value of the company, the link between politics and the valuation of the company balance sheet, the impact of accounting policy on the value-added business.

Translated by Jolanta Gadawska

JOLANTA GADAWSKA
Uniwersytet Wrocławski
e-mail: j.gadawska@prawo.uni.wroc.pl